

ta cserepek mellett újkőkori alföldi vonaldíszes töredékeket is megfigyeltünk.

A legintenzívebbnek a Jeges- 4. sz. és a Kereszt-dűlő 1–2. sz. lelőhelyek tűntek, majd pedig a Jeges- 1., 2. és 3. sz. lelőhely. Az 5. és a 6. sz. lelőhely kifejezetten gyér felszíni leletanyagot szolgáltatott.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

226. Mezőszemere, Szihalmi út

(Heves megye) B, LT, Sza

A MOL-vezeték Heves megyén keresztülhaladó nyomvonalán a beruházással párhuzamosan megelőző feltárásokat végzett a Heves Megyei Múzeumi Igazgatóság. 2000. február 28. és augusztus 4. között dolgoztunk, melyhez az anyagi fedezetet 8 M Ft értékben a MOL Rt. biztosította.

A 350 m hosszú lelőhelyen összesen 107 településmaradványt és három sírt tártunk fel. A bronzkor korai vagy középső fázisát csak néhány gödör jelzi. A La Tène C korú telep egy házrészletből s pár gödörből áll. A feltárt objektumok túlnyomó többsége császárkori: gödör, ház, kút és egy füstölő. Az egyik gödör fenekén emberi maradványokra bukkantunk. A leletanyag zöme kerámia: korongolt szürke és téglaszínű asztali edények darabjai, kevés kézzel formált házi kerámia, elenyésző díszített töredék. A kézi korongolt, csillámos homokkal és apró kavicsal soványított fazekak töredékei már a telep életének kései fázisát jelzik. Ezt erősíti a zöldmázás római import kerámiatöredék felbukkanása is. Orsógomb, csontkorcsolya, kevés fémanyag és vassalakmaradvány egészíti ki a leleteket. A teleprészlet a Kr. u. 4. századra datálható.

A lelőhely délkeleti részén egy késő római-kora népvándorlás kori temető három sírját sikerült megmenteni. A téglalap alakú, nagyméretű sírgödörök iránya D-É. Az 1. sír rítusa – kőpakolásos temetkezés árokkal kerítve – igazi kuriózumnak számít az alföldi szarmaták területén. Mindegyik temetkezés bolygatott volt. A három női sírből előkerült szegényes leletanyag az Alföld peremén élő szarmata népességhez köthető. A szokványos tárgyak (fibula, övcsat, karperec, korall-, borostyán- és üveggyöngyök, vasár, orsógomb) mellett egy csontfésűt találtunk. A viselet egyes elemei (dobozfibula, gyöngyfűzér a boka körül) és bizonyos régészeti jelenségek (kőpakolás, körárok) erőteljesebb keleti vonásokat mutatnak. A leletek a Dobó István Vármúzeumba kerültek.

VÁRADI ADÉL

227. Mezőzombor, Temető

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, B, Sza

A községi temető területén sírásás közben régészeti leletekre bukkantak. A helyszíni szemle során egyértelműen bebizonyosodott, hogy a leletanyag újkőkori, a cserépanyag a Tiszadob-csoport jellegzetes vonásait hor-

dozza. A leletanyagból egy szimbolikus jelű arcós edény nem sokkal a feltárást követően közlésre került.¹⁵

Az ásatás során gépi földmunkával jelentős földmennyiséget megmozgattunk, melynek eredményeként vegyesen jelentkeztek a különböző korok másodlagos helyzetű leletei. Újkőkori (alföldi vonaldíszes kultúra, Tiszadob kultúra, Bükk kultúra), rézkori (Bodrogkeresztúri kultúra), kora bronzkori (Nyírség csoport?), késő bronzkori (Kyjatice kultúra) és főleg római császárkori (szarmata) cserepeket hozott felszínre a gépi feltárás.

A lelőhelyen több sír feltárására is sor került, melyek közül kettő újkőkori, nyolc pedig a középső bronzkori Füzesabony-kultúra jellegzetes vonásait hordozta. Az újkőkori és rézkori (Bodrogkeresztúri kultúra) településrészeket jelentős számú szarmata gödör bolygatta.

Konzulens: dr. Kalicz Nándor; az ásatáson részt vettek: Patai Róbert régész, Jordán Viktória, Veres János egyetemi hallgatók és Homola Krisztina rajzoló.

Koós JUDIT

228. Mezőzombor, Temető utca

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö

2000. október 5-én lakossági bejelentés nyomán szemlét végeztem a helyszínen, ahol gázvezeték fektetése közben emberi csontokat találtak. A gödört a helyszíni szemle idejére már betemették. Az árkot ásó gépkezelő elmondása szerint több folt nyomai látszottak a gödör falában, amelyek egy sorban húzódtak. Egy helyi lakos a kitermelt földből jó megtartású emberi csontokat és egy koporsókapcsot gyűjtött, amelyen famaradványok láthatók. A leleteket a Herman Ottó Múzeum számára átadta. A helyszíni szemle során az útról jellegtelen kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. Részletesebb vizsgálódásra nem volt lehetőségünk, mivel a területet egyik oldalról zártkert, a másik oldalról lucernás határolja. Az előkerült csontok és koporsókapocs alapján valószínűleg egy középkori temető sírjait bolygatták meg.

PATAY RÓBERT

229. Miskolc, Bükk-szentlászló, Nagysánc

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, V

2000. december 18-án helyszíni szemlét végeztem a közigazgatásilag Miskolc városhoz tartozó Bükk-szentlászló községben a Nagysáncon lévő ismert őskori földvár területén.

Tudomásunk volt a lelőhely folyamatos rongálásáról. A helyszín a községi temetőtől a vár fennsíkja felé vezető földút mellett, a temető bejáratától kb. 50 méterre található. Itt egy kb. 5×3 méteres területen a vízszintes felületig elhordták a vár egy itt húzódó sáncának falát. A humuszos fekete földdel a közeli temető

15 KALICZ N.–KOÓS J.: Újkőkori arcós edények a Kárpát-medence északkeleti részéből; HOMÉ 39 (2000) 15–44.

sírjain, illetve a falu közeli kertjeiben „javítják a talajt” a helyi lakosok. A kitermelt föld alól előbukkant egy szárazon rakott kőfal igen rossz megtartású omladéka is. A felszínen igen nagy számban mutatkoztak őskori – késő bronzkori, illetve vaskori – edénytöredékek.

PASZTERNÁK ISTVÁN

230. Miskolc, Szeleta-barlang
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa

A magyarországi bükki Szeleta és Aurignacien kultúra revíziója keretében az 1999. évi feltárás folytatásaként került sor a barlang bejáratában nyitott szelvény további feltárására 2000. augusztus 15. és szeptember 15. között.

A barlang bejáratában 2,9–5 m között a Kadiç Ottokár szerinti negyedik és harmadik rétegben a fejlett és korai Szeleta kultúra emlékei mellett két Moustérien jellegű régészeti kultúra emlékei is előkerültek. Az előkerült paleolitikok a korai Szeleta kultúrához tartoznak.

A szelvényben vett C14 minták újabb adalékokat nyújthatnak majd a Szeleta kultúra korai és későbbi rétegeinek radiometrikus korhatározásához.

RINGER ÁRPÁD

231. Miskolc, Szirma, Új-osztás
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Sza

Az M3 autópálya, 3. számú főút Miskolcot elkerülő szakaszának előzetes terepbejárásakor a Miskolchoz tartozó Szirma városrész, Új-osztás nevű határrészben egy már felhagyott homokbányában, illetve közvetlen közelében császárkori cseréptöredékeket találtunk.

A 2000 októberében elvégzett leletmentés alkalmával megállapítottuk, hogy a település legnagyobb része a homokkitermelés folyamán elpusztult. A bányagödör Ny-i oldalával párhuzamosan hat darab császárkori gödröt, és egy amorf, zavaros betöltésű objektumot tártunk fel; utóbbiban egy emberi koponya töredékeit is felleltük.

Az objektumból nagy mennyiségű kerámiatöredék, házi- és finomkerámia darabjai, állatcsontok és patics-törmelék került elő.

LOVÁSZ EMESE

232. Mogyoród, Szil-hát
(MRT XIII/3. k. 17/11. sz. lh.)
(Pest megye) B, I

2000 júliusában Fót és Veresegyház között a Veresegyházon épülő iparterülethez vezető, 8 km hosszú gázvezeték árkanak ásását kezdték meg. A nyomvonal érinti a topográfiai terepbejárások alapján ismert Mogyoród, Szil-hát 11. számú lelőhely területét. Itt csontvázas sírokat bolygattak meg. Sikerült három, az árokkal részben elpusztított sírt feltárni. Tájéolásuk ÉNy-DK, illetve Ny-K, hanyatt fekvő, nyújtott helyzetű vázak.

Melléklet nélküliek, csupán az 1. sír bal alsó lábszárának külső oldalán volt néhány értelmezhetetlen, korrodált vastöredék. A síroktól mintegy 70 m-re ÉNy-ra a gázvezetékárok D-i oldalában két gödör beásását figyeltük meg. A 2. számú gödörből egy kihajló peremű, öblös hasú késő bronzkori edény darabjait szedtük ki. Az objektumok a mogyoródi 17/11. számú lelőhely DK-i irányú kiszélesedését jelentik az eddigi ismereteinkhez képest. (A lelőhely így már átnyúlik Veresegyház határába.) A lelőhelyről eddig csupán Árpád-kori cserépeket ismertünk.

KÖVÁRI KLÁRA

233. Moha határa
(Fejér megye) Kö

A tervezett M81-es autót 101 és 110 kilométerszelvényei közé eső nyomvonalszakaszán terepbejárást végeztünk 2000. május 8-án. Az M81/4 jellel regisztrált, 200×100 m kiterjedésű, Ny-K irányú lelőhelyről (Malomszer), és az M81/2 jellel regisztrált, 300×200 m kiterjedésű, ÉNy-DK irányú lelőhelyről (Zsellérlegelő) középkori kerámiát gyűjtöttünk, ami az István Király Múzeumba került.

Munkatársak: Cserményi Vajk, Fülöp Gyula, Nádorfi Gabriella.

SZALAI TAMÁS

234. Monok, Kiskastély
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kú

A település központjában egy kiemelkedésen álló kisméretű kastély – amely mai formáját az 1960-as években végzett korlátozott (ásatással nem kísért) műemléki kutatást követő helyreállítás során nyerte – 1999. évben gazdát cserélt, a helyi önkormányzat egy vállalkozásnak adta el, ami szállodává kívánja alakítani az addig irodának használt épületet. Az átalakítással kapcsolatos elképzelések egyeztetése során a műemléki hatóság előírta az előzetes régészeti kutatást, és ennek eredményeképpen került sor 2000. áprilisában egy kéthetes falkutatásra és ásatásra. E munka értelemszerűen nem törekedhetett teljességre, célja elsősorban az volt, hogy a tervezett bontások, átalakítások és esetleges földmunkák során ne semmisüljenek meg történeti, építészeti és régészeti értékek.

Munkánk megkezdése előtt a szakirodalom úgy vélte, hogy a kiskastély a környék egyik legkorábbi, még a középkor végén, 1526 előtt emelt nemesi lakóépülete, a Zemplén megyében fontos szerepet betöltő Monokiak udvarháza. Az északkelet-magyarországi kastélyokat feldolgozó könyvünkben magam is úgy véltem, hogy az épület kerek saroktornya és az ahhoz csatlakozó, alápincézett rész egy gótikus épületmaradvány, amelyet azután a 16. században, s később a 18. században alakítottak, bővítettek tovább. Kutatásunk azonban nem igazolt egy, az említett toronyhoz csatlakozó korai, egytrak-